

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի ընդունման

Սույն նախագծի ընդունումը պայմանավորված է հետևյալ հանգամանքներով.

1. Համաձայն քաղաքացիական օրենսգրքի 303-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ գործարքն անվավեր է սույն օրենսգրքով սահմանված հիմքերով դատարանի կողմից այն այդպիսին ճանաչելու ուժով (**վիճահարույց գործարք**) կամ անկախ նման ճանաչումից (**առ ոչինչ գործարք**): Այսպիսով՝ օրենսգրքով սահմանվում է անվավեր գործարքի (ռուս.՝ недействительная сделка) 2 տեսակ՝ առ ոչինչ (ռուս.՝ ничтожная сделка, օրենքով ուղղակիորեն սահմանվում է որոշակի գործարքի վավերության կոնկրետ պայման(ներ)ի խախտման հետևանքով գործարքի առոչնչություն) և վիճահարույց (ռուս.՝ оспоримая сделка, տվյալ դեպքում գործարքն անվավեր է ճանաչվում դատական ակտի հիման վրա՝ համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում՝ բացառությամբ եթե ուղղակիորեն չի սահմանվում, որ տվյալ խախտման դեպքում գործարքն առ ոչինչ է):

Այնինչ, 305-րդ հոդվածում նշվում է, որ *օրենքի կամ այլ իրավական ակտերի պահանջներին չհամապատասխանող գործարքն անվավեր է, եթե օրենքը չի սահմանում, որ նման գործարքն առ ոչինչ է կամ չի նախատեսում խախտման այլ հետևանքներ*: Նշված դրույթների տառացի մեկնաբանությունից ստացվում է, որ օրենքով սահմանվում է անվավեր գործարքների ոչ թե 2, այլ 3 տեսակ՝ առ ոչինչ, վիճահարույց և անվավեր: Սակայն ակնհայտ է, որ 305-րդ հոդվածում նշվող «օրենքի կամ այլ իրավական ակտերի պահանջներին չհամապատասխանող անվավեր» գործարքը հենց 303-րդ հոդվածի 1-ին մասում բացահայտվող վիճահարույց գործարքն է, որի անվավերությունը ճանաչվում է քաղաքացիական օրենսգրքով սահմանված հիմքերով դատարանի կողմից կայացվող ակտի ուժով: Տվյալ իրավակարգավորումը կարող է տարրնթերցումների տեղիք տալ. այսպես, համաձայն օրենսգրքի 878-րդ հոդվածի 3-րդ մասի՝ *գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է փոխառության պայմանագրի անվավերության*: Նման պայմանագիրն առոչնչ է: Եթե մեկնաբանեն 305-րդ հոդվածի գործող խմբագրության լույսի ներքո, ապա ստացվում է, որ փոխառության պայմանագրի գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է միաժամանակ 2 իրավական հետևանքի՝ անվավերության և առոչնչության, սակայն փաստ է, որ անվավերությունը դա ընդհանուր հասկացությունն է, իսկ առ ոչնչությունը՝ դրա տարատեսակը:

Հարկ է նաև նշել, որ մեր քաղաքացիական օրենսգիրքը ժամանակին թարգմանվել է ԱՊՀ մոդելային քաղաքացիական օրենսգրքից, և 305-րդ հոդվածը համապատասխանում է մոդելային օրենսգրքի 167-րդ հոդվածին: Սակայն այստեղ հավանաբար տեղի է ունեցել ոչ ճշգրիտ թարգմանություն, ինչի հետևանքով որոշակի իրավական անհստակություն է առաջացել գործարքների անվավերության ինստիտուտում:

Այսպիսով, անհրաժեշտ է օրենսգրքի 305-րդ հոդվածում «անվավեր» բառը փոխարինել «վիճահարույց» բառով՝ հոդվածի սահմանումները կարգավորելու համար:

2. Գործող քաղաքացիական օրենսդրությունը սահմանում է որոշակի ընդհանրություններ ունեցող պայմանագրերի 2 տեսակ՝ համալիր ձեռնարկատիրական գործունեության թույլտվության պայմանագիր (Ֆրանչայզինգ, հոդված 969) և լիցենզային պայմանագիր (հոդված 1106): Այս երկու պայմանագրերի հիմնական տարբերությունը հանգում է հետևյալին. ըստ 1106-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ *լիցենզային պայմանագրով մտավոր գործունեության արդյունքի կամ անհատականացման միջոցի նկատմամբ բացառիկ իրավունք ունեցող կողմը (լիցենզատուն) մյուս կողմին (լիցենզառուին) թույլատրում է օգտագործել մտավոր սեփականության համապատասխան օբյեկտը*: Այսինքն, լիցենզային պայմանագրով լիցենզատուն կարող է լիցենզառուին փոխանցել մտավոր գործունեության ընդամենը մեկ արդյունքի կամ անհատականացման մեկ միջոցի նկատմամբ օգտագործման իրավունքը, այնինչ ֆրանչայզինգի դեպքում նման սահմանափակում չկա:

Խնդիրն այն է, որ օրենսգիրքը չի սահմանել ֆրանչայզինգի պայմանագրի գրանցման կարգ, ոչ էլ հղում է կատարել, որ այդ կարգը կարող է սահմանվել ենթաօրենսդրական ակտերով: Այսպիսով, ունենք իրավիճակ, որտեղ անձիք, ցանկանալով կնքել ֆրանչայզինգի պայմանագիր և չկարողանալով գրանցել այդ պայմանագիրը՝ համաձայն 970-րդ հոդվածի 2-րդ մասի, մեկ ֆրանչայզինգի պայմանագրի փոխարեն ստիպված են կնքել մի քանի լիցենզային պայմանագրեր:

Ռուսաստանի Դաշնությունում այդ խնդիրը վաղուց լուծվել է (Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքացիական օրենսգրքի 54-րդ գլուխ՝ առևտրային կոնցեսիա), քանի որ 20-րդ դարի 90-ական թվականներից այնտեղ բազմաթիվ կազմակերպություններ ցանկանում էին հիմնել իրենց ֆրանչայզինգային կառույցները: Այնտեղ առևտրային կոնցեսիայի պայմանագրերը գրանցում է «Ռուսպատենտը»¹, ինչը կարգավորվում է Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքացիական օրենսգրքի 1028-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և դրա հիման վրա ընդունված ենթաօրենսդրական ակտերի ուժով:

Առաջարկված իրավակարգավորմամբ նշված օրենսդրական խնդիրը լուծվում է:

¹ <http://www.rupto.ru/rupto/portal/3b9e1b73-3ee0-11e2-7d07-9c8e9921fb2c>
<http://www.rupto.ru/activities/licenses>
http://www.rupto.ru/docs/regulations/O_reg_dog_opredostavl_prava_na_izobretenie